

Notitie Windfonds Goyerbrug

Kaders voor verdere uitwerking

Woord vooraf

De hieronder beschreven opzet voor het Windfonds Goyerbrug moet worden gezien als een beleidskader. Dit beleidskader beschrijft de aanleiding van en de uitgangspunten voor het Windfonds Goyerbrug en legt de randvoorwaarden voor het fonds vast. Het beleidskader geldt specifiek voor Windpark Goyerbrug.

In een latere fase volgt de exacte uitwerking, zoals de juridische vormgeving, organisatorische en financiële invulling en toetsingscriteria. Het kost tijd om dit zorgvuldig en in overleg met betrokken omwonenden, overheden, initiatiefnemer en eventueel andere actoren te doen. Die tijd is er. Het fonds moet operationeel zijn op het moment dat de turbines gaan draaien (volgens planning medio 2022). De uitwerking zal te zijner tijd ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd worden.

1. Waarom een Windfonds Goyerbrug?

Bij de Goyerbrug in gemeente Houten is er een initiatief voor een windpark van 4 windturbines. Deze turbines zullen maximaal 241 meter hoog worden (tiphoogte) en een maximaal gezamenlijk vermogen van 22,4 MW hebben.

Hoewel het bij andere ruimtelijke projecten niet gebruikelijk is om een dergelijk fonds voor de omgeving op te richten, is het dit bij (wind)energieprojecten wel. Ook in het klimaatakkoord is aandacht voor het (financieel of anderszins) participeren van de omgeving in energieprojecten: "...gestreefd wordt naar 50 % eigendom van de productie van de lokale omgeving (burgers en bedrijven)". Behalve deze ontwikkeling zijn er andere argumenten om bij dit project een windfonds op te richten.

Zo heeft dit project een lange voorgeschiedenis waardoor het proces anders is gelopen dan bij meer recent gestarte projecten. Besluitvorming uit het verleden heeft veel effect op het huidige besluitvormingsproces. Daarnaast heeft windpark Goyerbrug een veel groter impactgebied dan veel andere ruimtelijke ontwikkelingen (veelal woningbouw). Jurisprudentie heeft bepaald dat de cirkel van belanghebbenden 10 keer de tiphoogte dient te zijn (dat is bij Windpark Goyerbrug 2410 meter). Tot slot is er ook nog sprake van een impactgebied dat over het grondgebied van verschillende gemeenten reikt (naast Houten met name Wijk bij Duurstede en Culemborg). Deze zaken maken dat we hier met een redelijk uniek ruimtelijk project te maken hebben.

Tot slot hebben in de aanloop naar de besluitvorming verschillende belanghebbenden aangegeven dat kunnen meedelen in de opbrengsten van het windpark het leed zou verzachten (naast de lasten ook lusten van het project). Het RIVM concludeerde al in 2013 dat er een direct (omgekeerd) verband bestaat tussen de overlastbeleving en de economische voordelen die mensen hebben van een windpark.

Compensatie/participatie algemeen

De gemeente Houten vindt in algemene zin dat de lusten en lasten van een windpark eerlijk moeten worden verdeeld. Omwonenden die te maken krijgen met de effecten van windturbines, moeten ook (financieel) profijt hebben van dat windpark. Daar zijn verschillende mogelijkheden voor:

1. Nadeelvergoeding

Personen/huishoudens die schade/ernstige hinder ondervinden van de komst van een windpark worden financieel gecompenseerd voor de geleden schade. Dit kan achteraf via een planschadevergoeding of vooraf via individuele afspraken. In de regel wordt dergelijke afspraken

gemaakt binnen de invloedssfeer, volgend uit het Handboek Risicozonering (bij Windpark Goyerbrug is dit een gebied van minder dan 529 meter rondom het windpark).

2. Profitregeling

Personen/huishoudens in de omgeving van een windpark kunnen financieel participeren/investeren in het windpark en ontvangen daarvoor een winstdeling (bijvoorbeeld via aandelen, obligaties of coöperatief deeleigendom). Hoe groot de omgeving is die mee kan delen in een profitregeling is zelf in te vullen. Vaak wordt direct omwonenden de eerste mogelijkheid geboden om in te tekenen, daarna wordt de cirkel steeds verder vergroot tot uiteindelijk heel Nederland.

3. Omwonendenregeling

Personen/huishoudens in de omgeving van een windpark ontvangen eenmalig of jaarlijks een bedrag, zodat zij mee kunnen delen in de opbrengsten van het windpark. Hierin zijn veel verschillende varianten. Het kan een vast bedrag zijn. Het kan een fluctuerend bedrag zijn dat direct gekoppeld is aan de daadwerkelijke (energie)opbrengsten. Of het betreft een vergoeding voor specifieke maatregelen ter bevordering van de woonbeleving (bijvoorbeeld geluidisolatie of zonneschermen) en/of verlaging van woonlasten (bijvoorbeeld zonnepanelen).

4. Gebiedsregeling

Projecten, initiatieven en/of maatschappelijke organisaties in de omgeving van een windpark kunnen aanspraak maken op een financiële bijdrage. Zo dragen de opbrengsten van het windpark bij aan de ontwikkeling van de omgeving. Ook hierin zijn verschillende varianten. Vaak worden er inhoudelijke doelen/criteria benoemd, zoals duurzaamheid, vitaliteit of educatie en moet een formele aanvraag ingediend worden. Er zijn enkele voorbeelden in Nederland van omwonendengroeperingen die een naar eigen inzicht vrij te besteden bijdrage ontvangen.

De eerste drie opties betreffen een individueel profijt. De vierde optie genereert een gemeenschaps- of maatschappelijk profijt.

Wat doet de initiatiefnemer?

Windpark Goyerbrug B.V., de exploitant/initiatiefnemer van het windpark, laat de omgeving meeprofiten in de vorm van participatie(s) in één van de windmolens (=optie 2, profitregeling). Hoe deze profitregeling er precies uit komt te zien, moet nog uitgewerkt worden. Dit heeft onder andere te maken met de nog te kiezen organisatievorm, de (nu nog onbekende) hoogte van de SDE+-subsidie en de (eveneens nog onbekende) kostprijs van het project. In zijn brief van 26 augustus 2019 aan de gemeente heeft de initiatiefnemer zijn (gewijzigde) opzet uiteengezet. Deze is als volgt:

Inwoners van Houten, Wijk bij Duurstede, Culemborg, Bunnik en Buren kunnen een participatiedeel ter waarde van 3.000 kWh/jaar in één van de molens kopen. Met deze zogenoemde buurtmolen komt 25% van het park volledig in eigendom van de participanten, i.e. een buurtmolen.

Daarbij krijgen omwonenden binnen een straal van 1.667 meter voorrang. Bovendien hanteert de initiatiefnemer voor deze omwonenden binnen 1.667 meter een kortingsstaffel, afhankelijk van de afstand tot het windpark. Omwonenden binnen 1.000 meter van het windpark krijgen hun participatiedeel gratis. Daarmee ontvangen zij, zonder eigen investering, een rendement/bedrag uit de buurtmolen (=optie 3, omwonendenregeling). In de straal van 1.000 meter tot 1.667 meter wordt de kortingsstaffel lineair afgebouwd van 100% naar 0% korting.

Naar aanleiding van vragen van omwonenden gaat de initiatiefnemer ook voorzien in aanvullende kortingsmogelijkheden voor “mensen met een kleine beurs”, zodat de financiële armslag van de omwonenden geen belemmering hoeft te zijn voor het participeren in het windpark.

In de uitwerking zal deze opzet nog verder aangescherpt en ingevuld worden. De initiatiefnemer wil daarover ook in gesprek met belanghebbenden en de gemeente.

Daarnaast heeft de initiatiefnemer met een meerderheid (14 van de 15) van de huishoudens binnen 529 meter overeenkomsten gesloten, waarin (onder andere) afspraken zijn gemaakt over een financiële vergoeding bij de komst van Windpark Goyerbrug (=optie 1, nadeelvergoeding).

Waarom een aanvullende regeling van de gemeente?

Niet alleen de initiatiefnemer van Windpark Goyerbrug heeft lusten van het windpark. Ook de gemeente heeft dat in de vorm van inkomsten en een (forse) bijdrage aan de duurzaamheidsambities. Tegelijkertijd heeft het windpark impact op de omgeving. De gemeente Houten vindt het redelijk om die omgeving mee te laten delen in de lusten. De gemeenteraad heeft het college daarom op 28 mei jl. de opdracht gegeven om een windfonds uit te werken. Deze notitie geeft een aantal kaders voor deze uitwerking en daarmee voor de opzet van het Windfonds Goyerbrug.

2. Kaders voor Windfonds Goyerbrug

1. Doel Windfonds Goyerbrug

Het Windfonds Goyerbrug heeft als primaire doel om de lasten en lusten van het Windpark Goyerbrug eerlijker met de omgeving te delen. De initiatiefnemer geeft met zijn regelingen invulling aan de opties 1. nadeelcompensatie, 2. profitregeling en 3. omwonendenregeling, zoals hierboven beschreven. Het Windfonds Goyerbrug zal daarom aanvullend hierop opgezet worden als een gebiedsregeling (=optie 4.).

- **Gebiedsregeling**

Met een gebiedsregeling kunnen projecten en initiatieven in de omgeving van het windpark gefinancierd worden. Deze projecten en initiatieven moeten de gemeenschap in het gebied ten goede komen. Daarbij denken wij aan projecten/initiatieven op het gebied van leefbaarheid, landschap, duurzaamheid, energiebesparing, duurzame energie en/of sociale cohesie. De gebiedsregeling lijkt daarmee qua intentie op het Duurzaamheidsfonds Houten. Een belangrijk verschil is dat het bestaande duurzaamheidsfonds zich richt op de (hele) gemeente Houten, waar deze gebiedsregeling zich richt op de omgeving van Windpark Goyerbrug.

De exacte criteria voor besteding van deze gebiedsregeling zijn onderdeel van de uitwerking, evenals de beheerkosten die uiteraard zo laag mogelijk moeten zijn. Daarbij willen we zoveel mogelijk aansluiten op wat in den lande gebruikelijk is.

2. Hoe wordt het Windfonds gevuld?

De gemeenteraad heeft de voorwaarde gesteld dat de initiatiefnemer minimaal 50% bijdraagt aan het Windfonds. De initiatiefnemer heeft in zijn brief van 26 augustus 2019 toegezegd € 50.000 bij te dragen. Met eenzelfde bedrag van de gemeente komt het Windfonds op een totale pot van € 100.000.

De gemeente ziet dat de bijdrage van de initiatiefnemer aan het Windfonds onderdeel is van een groter totaalpakket van financiële compensatie voor omwonenden. In het licht van de extra toezeggingen die de initiatiefnemer heeft gedaan, wil ook de gemeente de omwonenden extra laten meedelen. Daarom zal zij het Windfonds met € 100.000 aanvullen tot een totaalbedrag van € 150.000. Dit bedrag wordt eenmalig, bij de start van het fonds in “de pot” gestort, zodat er direct bij de verandering van de omgeving aanspraak op kan worden gemaakt.

Het geld in het fonds is primair bedoeld om uit te keren aan de omgeving van Windpark Goyerbrug conform de doelen zoals beschreven onder 1. Maar tot een maximum van 5% kan het budget in het Windfonds benut worden voor het dekken van de beheerkosten. Uitgangspunt is evenwel dat de beheerkosten zo laag mogelijk gehouden worden, dus bij voorkeur minder dan die 5%.

De mogelijkheid dat anderen een bijdrage aan het fonds doen, houden we open.

3. Wie kunnen er aanspraak op maken?

Het Windfonds Goyerbrug is gericht op projecten/activiteiten, stichtingen, kerken, verenigingen, burgerinitiatieven en andere maatschappelijke organisaties in de directe omgeving van het Windpark Goyerbrug. In de uitwerking zullen we in samenspraak met de initiatiefnemer en omwonenden de directe omgeving verder definiëren/specificeren.

4. Wie bepaalt de toekenning van bijdragen uit het fonds?

Over de besteding van het fonds beslissen in ieder geval de financier(s) van het fonds. Daarbij zullen (zal) ook (een vertegenwoordiging van) de omwonenden betrokken worden. Hoe dit exact vormgegeven gaat worden, is een specifiek aandachtspunt voor de uitwerking (zie hieronder). Daarnaast willen we in overleg met andere betrokken overheden kijken welke rol zij willen en kunnen vervullen.

Hoe de zeggenschap over de besteding exact vorm gegeven wordt, is voor een belangrijk deel afhankelijk van de (juridische) vormgeving van het fonds.

3. Vervolg vragen

In de voorgaande paragrafen zijn diverse onderwerpen/onderdelen aangestipt, waarover in de uitwerking keuzes gemaakt kunnen/moeten worden. Hieronder volgt een (niet limitatieve) opsomming van potentiële bespreekpunten:

- Definitie van de directe omgeving
- Inhoudelijke doelen en criteria
- Subsidiabele kosten
- Looptijd van het fonds
- Juridische vormgeving, organisatie en sturingsmodel
- Aanvraagprocedure
- ...

Samengevat: de kaders voor verdere uitwerking

- Het fonds betreft een gebiedsregeling specifiek voor Windpark Goyerbrug en gaat van start na oplevering van de bouw van het windpark.
- De totale omvang van “de pot” is € 150.000. Dit is direct beschikbaar bij de start van het fonds.
- De beheerkosten komen ten laste van het fonds. Deze moeten dan ook zo laag mogelijk zijn (maximaal 5%), zodat het beschikbare budget maximaal ten goede komt aan de beschreven doelgroepen.
- Omwonenden of een afvaardiging daarvan, initiatiefnemer, buurgemeenten en provincie worden betrokken bij de uitwerking en vormgeving van het fonds;
- De financiers beslissen over de besteding van het fonds; omwonenden worden hierbij betrokken.